משואה לתקומה

מעפילי קפריסין – סיפור משפחתי[1]

ד"ר דינה לוין

זה עתה בקרנו בקפריסין - האי המפורסם הקשור בתולדות הקמת מדינת ישראל. אל האי הזה הנמצא בים התיכון מדרום לטורקיה וממערב לסוריה במרחק טיסה של כ-35 דקות מהארץ, גורשו היהודים פליטי השואה הנוראה שהצליחו לשרוד, ובשארית כוחם נאחזו בחיים. חלקם הקימו משפחות, חלקם היו ילדים ונוער, רווקים ורווקות שחלומם היה להגיע לחופי הארץ הנכספת. אלא שהבריטים מנעו זאת מהם ועקבו בשבע עיניים אחר מסעם של האניות הרעועות בים התיכון, וכשהתקרבו לארץ צרו עליהם וליוו אותם לנמל חיפה, ומשם גורשו לקפריסין. כך קרה לאנייה "כנסת ישראל" אליה עלו הורי פליטי שואה מהונגריה. בדרך חתחתים חצו את יוגוסלביה, ובעזרת המוסד לעלייה ב' והשליחים מארץ ישראל הגיעו לנמל באקאר ביוגסלביה, הנפתח אל הים האדריאטי. האנייה הפליגה מהנמל ב- 5 בנובמבר 1946. כארבעת אלפים מעפילים נדחסו לתוך מדפי עץ ברוחב של 65 ס"מ, שרק ניתן היה לשכב עליהם או לשבת. הצפיפות הייתה נוראה, ללא פרטיות, באוויר עמד ריח של צחנה, זיעה וקיא. באוויר הדחוס נשמעו בכיים של ילדים ואנקות של הסובלים ממחלת ים. זה היה מצבה של אמי ז"ל שהייתה בחודשי הריונה הראשונים. היא הקיאה את נשמתה במשך שלושת שבועות ההפלגה.

בכל הטלטלה בים התיכון הגועש התקווה להגיע לארץ ישראל הפיחה בהם כוחות לשאת את הסבל הקשה הזה. אלא שתקוותם נגדעה ונרמסה ברגע כשהאנגלים גילו את האנייה. הם עקבו אחר האנייה ע"י יותר מתריסר אניית מלחמה, וכן ע"י טייסות של מטוסי סיור. מפקדי "כנסת ישראל" דיווחו באיתות ששם האנייה הוא "סנטה מריה", ושיעד ההפלגה הוא העיר הטורקית איסקנדרון לצורך העמסת כותנה. הבריטים הבינו את התרמית והחלו בניסיונות לעלות על האנייה. הם נתקלו בהתנגדות המעפילים שלחמו בחיילים הבריטים בחירוף נפש באמצעות קופסאות שימורים. הבריטים ירו עליהם והיו הרוגים. הם השתמשו בגז מדמיע ובשלב הזה המעפילים שהיו בירכתי האנייה חשו שהם נחנקים, ולכן נסו על נפשם כדי להגיע לסיפון לשאוף אוויר נקי. הורי היו בין הנמלטים ובמנוסתם שכחו את התרמיל האחד שהיה כל רכושם. כשחזרו לתאים לא נמצא התרמיל בו היו פמוטי כסף שאמי קיבלה לחתונתם. כל השנים היא ביכתה את הפמוטים הללו.

[1] סופר לראשונה בכנס מרצים של אוניברסיטה בר אילן בקפריסין תשע"ח.

2
משואה לתקומה – מעפילי קפריסין, סיפור משפחתי
אתר דעת * לימודים * גיליון 14 * תשע"ח * 2017/18 *
~~~
~~~

3
משואה לתקומה – מעפילי קפריסין, סיפור משפחתי
אתר דעת * לימודים * גיליון 14 * תשע"ח * 2017/18 *
~~~
~~~

4
משואה לתקומה – מעפילי קפריסין, סיפור משפחתי
אתר דעת * לימודים * גיליון 14 * תשע"ח * 2017/18 *
~~~
~~~

5
משואה לתקומה – מעפילי קפריסין, סיפור משפחתי
אתר דעת * לימודים * גיליון 14 * תשע"ח * 2017/18 *
~~~
~~~

6
משואה לתקומה – מעפילי קפריסין, סיפור משפחתי
אתר דעת * לימודים * גיליון 14 * תשע"ח * 2017/18 *
~~~
~~~

7
משואה לתקומה – מעפילי קפריסין, סיפור משפחתי
אתר דעת * לימודים * גיליון 14 * תשע"ח * 2017/18 *
~~~
~~~

8
משואה לתקומה – מעפילי קפריסין, סיפור משפחתי
אתר דעת * לימודים * גיליון 14 * תשע"ח * 2017/18 *
~~~
~~~

~~~
~~~

הורי ז"ל זכו לחגוג את יום נישואיהם החמישים